

РІШЕННЯ

Страсбург
8 липня 1986 року

Друкований варіант цього рішення буде опубліковано найближчим часом у 103 томі серії А “Публікацій Суду”, який можна отримати за адресою: Carl Heymanns Verlag K.G., Gereonstrasse 18-32, D-5000 Kln 1.

Канцелярія здійснить підготовку неофіційного перекладу німецькою мовою у відповідному порядку.

СТИСЛИЙ ВИКЛАД

Австрія — журналіст, обвинувачений у наклепі (стаття 111 Кримінального кодексу)

I. Стаття 10 Конвенції

1. Втручання органу державної влади в реалізацію заявником свободи вираження поглядів — не заперечувалося.
2. Втручання “передбачене законом” і мало законну мету: захист репутації інших осіб.
3. Висловлювання, що ставляться заявникові за вину, стосуються публічних заяв і позиції політика — немає потреби прочитувати статтю 10 у світлі статті 8.
4. Необхідність втручання — свобода розсуду держави стоїть поряд із європейським наглядом — розгляд заперечуваних судових рішень у світлі справи загалом — розгляд їх відповідності висунутій законній меті, а також відповідності та достатності їх умотивованості.
5. Свобода вираження поглядів — важлива основа демократичного суспільства — обов’язок преси повідомляти інформацію та ідеї з політичних та інших питань — право громадськості отримувати їх.
6. Свобода преси — один з найкращих для громадськості засобів з’ясувати, які ідеї мають та які позиції займають політичні лідери, і скласти про них власну думку — межі допустимої критики стосовно політика є ширшими, ніж стосовно приватної особи — вимоги щодо захисту його репутації слід оцінювати виходячи з інтересів відкритого обговорення політичних питань.
7. Статті заявника: у них ішлося про політичні питання, які становлять інтерес для громадськості країни — зміст і тон загалом врівноважені, але використовуються висловлювання, які можуть завдати шкоди репутації політика — береться до уваги загальна ситуація: післявиборча політична полеміка — словесні нападки аж ніяк не є незвичайними у жорстких політичних баталіях.
8. Покарання, призначене заявникові, — може стримувати журналістів від участі в публічних дискусіях — може перешкоджати пресі виконувати її завдання.
9. Підстави, на яких ґрунтуються відповідні судові рішення, — оціночні судження, що

йдеться, — довести правдивість оціночних суджень неможливо — правдивість покладених в основу фактів і добросовісність заявника не заперечувалися — втручання не відповідає поставленій правомірній меті, а тому не є необхідним.

Висновок: порушення.

II. Стаття 50 Конвенції

1. Штраф та інші суми, сплатити які було зобов'язано заявника внаслідок судового розгляду національними судами: надається право компенсувати ці суми з огляду на їх прямий зв'язок із порушенням Конвенції — витрати, пов'язані з необхідністю опублікувати судові рішення в журналі заявника: вартість опублікування і певна втрата вигоди оцінюються за принципом справедливості.

2. Власні витрати — *i*) в національних судах: сума, що вимагається, є прийнятною; *ii*) в органах Конвенції: застереження щодо обґрунтованості величини суми; *iii*) витрати заявника на поїздки до Страсбурга та проживання там: відшкодовано.

Висновок: Австрія повинна виплатити зазначену суму.

Посилання на прецедентну практику Суду:

7.12.1976, справа Хендісайда (Handyside); 26.4.1979, справа "Санді Таймс" (The Sunday Times); 10.3.1980, справа Кьоніга (König); 25.3.1983, справа Мінеллі (Minelli); 21.6.1983, справа Екле (Eckle); 13.7.1983, справа Ціммерманна і Штайнера (Zimmermann and Steiner); 25.3.1985, справа Бартольда (Barthold).

У справі Лінгенса

Європейський Суд з прав людини, постановляючи своє рішення на пленарному засіданні відповідно до правила 50 Регламенту Суду у складі суддів:

пана Р. Рюссдаля (R. Ryssdal), Голови,
пана В. Ганшофа ван дер Меерша (W. Ganshof van der Meersch),
пана Дж. Кремони (J. Cremona),
пана Г. Віарди (G. Wiarda),
пана Тора Вільямссона (Thyr Vilhjálmsson),
пані Д. Біндшедлер-Роберт (D. Bindschedler-Robert),
пана Г. Лагергрена (G. Lagergren),
пана Ф. Гьольчюкль (F. Göltschky),
пана Ф. Мачера (F. Matscher),
пана Дж. Піньєро Фарінья (J. Pinheiro Farinha),
пана Л.-Е. Петтіті (L.-E. Pettiti),
пана Б. Уолша (B. Walsh),
сера Вінсента Еванса (Vincent Evans),
пана Р. Макдоналда (R. Macdonald),
пана К. Руссо (C. Russo),
пана Р. Бернхардта (R. Bernhardt),
пана Дж. Герсінга (J. Gersing),
пана А. Шпільманна (A. Spielmann),
а також
пана М.-А. Ейссена (M.-A. Eissen), секретаря, і
пана Г. Пецольда (H. Petzold),

червня 1986 року,

ухвалює таке рішення, прийняте в останній із зазначених вище день:

ПРОЦЕДУРА

1. Справу було передано до Суду в межах тримісячного строку, передбаченого п. 1 статті 32 і статтею 47 Конвенції про захист прав і основних свобод людини (Конвенція) 13 грудня 1984 року Європейською комісією з прав людини (Комісія) і згодом — 28 січня 1985 року — Федеральним Урядом Республіки Австрія (Уряд). Справу розпочато за заявою (№9815/82) проти Австрії, поданою до Комісії 19 квітня 1982 року відповідно до статті 25 паном Петером Міхаелем Лінгенсом, громадянином Австрії.

У своєму запиті Комісія посилалася на статті 44 і 48 та на заяву, у якій Республіка Австрія визнала обов'язковість юрисдикції Суду (стаття 46), а Уряд у своїй заяві посилався на статтю 48. Вони звернулися за рішенням про те, чи факти у справі вказують на порушення державою-відповідачем своїх зобов'язань за статтею 10.

2. У відповідь на запит, поданий відповідно до п. 3 d) правила 33 Регламенту Суду, пан Лінгенс заявив про бажання взяти участь у розгляді справи Судом і призначив свого судового представника (правило 30).

3. До складу Палати із семи суддів увійшли за посадою пан Ф. Матчер, обраний суддя, громадянин Австрії (стаття 43 Конвенції), і пан Г. Віарда, Голова Суду (пункт 3 b) правила 21). 23 січня 1985 року в присутності секретаря Голова Суду визначив за жеребом імена п'яти інших членів, а саме: пані Д. Біндшедлер-Роберт, пана Г. Лагергрена, сера Вінсента Еванса, пана Р. Бернхардта і пана Дж. Герсінга (стаття 43 in fine Конвенції і п. 4 правила 24).

4. Ставши на посаду Голови Палати (п. 5 правила 21), після консультацій через заступника секретаря з представником Уряду, представником від Комісії та адвокатом пана Лінгенса, пан Віарда:

— 11 лютого 1985 року прийняв рішення про те, що необхідності подання меморандумів на цьому етапі не було (п. 1 правила 37);

— 4 липня призначив початок усного провадження на 25 листопада 1985 року (правило 38).

30 січня Голова Суду надав адвокатіві заявника дозвіл користуватися німецькою мовою під час судового розгляду (п. 3 правила 27).

5. 4 травня 1985 року Міжнародний інститут преси (International Press Institute — IRI) через посередництво "Інтерайтс" (Interights) подав прохання про надання письмових міркувань відповідно до п. 2 правила 37. 6 липня Голова погодився, якщо буде додержано певних умов.

Після подовження початково встановленого строку, зазначені міркування було отримано канцелярією Суду 1 жовтня 1985 року.

6. 25 вересня 1985 року Палата прийняла рішення відповідно до правила 50 відмовитися від своєї юрисдикції на користь пленарного засідання Суду.

У листі, отриманому канцелярією 13 листопада, заявник виклав свої претензії на підставі статті 50 Конвенції.

7. Слухання, що на них головував пан Рюссдаль, який 30 травня 1985 року став Головою

Перед самим їх початком Суд провів підготовче засідання.

Перед Судом виступили:

— від Уряду:	
пан Г. Тюрк (H. Turk), юрисконсульт Міністерства закордонних справ, —	<i>представник,</i>
пан В. Окресек (W. Okressek), Федеральне канцлерство,	
пан Г. Фельзенштайн (G. Felsenstein), Міністерство юстиції, —	<i>консультанти;</i>
— від Комісії:	
пан Г. Г. Шермерс (H. G. Schermers) —	<i>представник;</i>
— від заявника:	
пан В. Массер (W. Masser), адвокат —	<i>судовий представник,</i>
пан П. М. Лінгенс (P. M. Lingens) —	<i>заявник.</i>

Суд заслухав виступи пана Тюрка і пана Окресека від Уряду, пана Шермерса від Комісії, пана Массера від заявника і самого пана Лінгенса, а також їхні відповіді на запитання Суду.

6 грудня 1985 року і 17 березня 1986 року пан Массер на прохання Голови подав до канцелярії документи, в яких уточнювалися вимоги заявника щодо справедливого відшкодування. Уряд дав відповідь 18 березня 1986 року.

ЩОДО ФАКТІВ

8. Пан Лінгенс, австрійський журналіст, 1931 року народження, проживає у Відні і є редактором журналу “Профіль”.

I. Статті заявника та їх контекст

9. 9 жовтня 1975 року, через чотири дні після проведення в Австрії загальних виборів, пан Симон Візенталь (Simon Wiesenthal), Президент Єврейського центру документації, звинуватив Фрідріха Петера (Friedrich Peter), голову Австрійської ліберальної партії (Freiheitliche Partei Österreichs), у тому, що під час Другої світової війни той служив у першій піхотній бригаді СС, яка неодноразово проводила масові вбивства цивільного населення за лінією німецького фронту в Росії. Пан Петер не заперечував того, що він був членом цього формування, але стверджував, що не був причетний до звірств, учинених цим формуванням. Зі свого боку пан Візенталь уточнив, що він нічого подібного не стверджував.

10. Наступного дня пан Бруно Крайський (Bruno Kreisky), канцлер, строк повноважень якого спливав, він же голова Австрійської соціалістичної партії (Sozialistische Partei Österreichs), відповідав на запитання з приводу цих звинувачень по телебаченню.

Перед самим телевізійним інтерв'ю він мав зустріч із паном Петером у Федеральному

метою формування нового уряду; вона привернула значну увагу громадськості, оскільки перед виборами 5 жовтня обговорювалася можливість створення уряду коаліції Крайський-Петер.

В інтерв'ю пан Крайський заявив, що виключає можливість такої коаліції, оскільки його партія отримала абсолютну більшість голосів. Однак він рішуче виступив на підтримку пана Петера і назвав організацію пана Візенталя та його діяльність “політичною мафією” і “мафіозними методами”. Такі зауваження з'явилися наступного дня у віденській щоденній газеті, якій він дав інтерв'ю.

11. За такого стану справ заявник опублікував у віденському журналі “Профіль” дві статті.

12. Першу статтю було опубліковано 14 жовтня 1975 року під назвою “Справа Петера” (“Der Fall Peter”). Вона стосувалася згаданих вище подій і, зокрема, діяльності першої піхотної бригади СС. Вона також привертала увагу до ролі пана Петера у кримінальній справі, провадження в якій було розпочато (але згодом закрито) в Граці, проти осіб, що воювали у тій бригаді. У статті було зроблено висновок, що хоча пан Петер цілком правомірно користується презумпцією невинуватості, його минуле робить його як політика в Австрії неприйнятним. Далі заявник критикував позицію пана Крайського, якого він звинуватив у захисті пана Петера та інших колишніх членів СС із політичних мотивів. Щодо критичних зауважень пана Крайського на адресу пана Візенталя заявник писав, що “якби їх зробив хто-небудь інший, то це, мабуть, було б охарактеризовано як опортунізм низького ґатунку” (“Bei einem anderen wurde man es wahrscheinlich ьbelsten Opportunismus nennen”), але додав, що за даних обставин така позиція є більш складна, оскільки пан Крайський вірив у те, що говорив.

13. Друга стаття, опублікована 21 жовтня 1975 року, мала назву “Примирення з нацистами, але як?” (“Versöhnung mit den Nazis — aber wie?”). Вона містилася на кількох сторінках і поділялася на вступ і шість розділів: ““Ще” чи “вже””, “Усі ми невинуваті”, “Чи необхідно було розстрілювати беззахисних людей?”, “Навіщо і досі обговорювати це питання?”, “Гельбіх і Петер”, “Політичні невігласи”.

14. У вступі пан Лінгенс наводив факти і наголошував на впливі зауважень Крайського на громадську думку. Він критикував його не лише за підтримку пана Петера, а й за його пристосуванство до колишніх нацистів, які нещодавно почали брати участь у політичному житті Австрії.

15. У розділі під заголовком ““Ще” чи “вже”” заявник погоджувався, що не можна заперечувати таку позицію з погляду “реальної політики” (“Realpolitik”). За його словами, “минув той час, коли з причин, пов'язаних із виборами, слід було рахуватися не тільки з нацистами, а й з їхніми жертвами... перші пережили останніх...” Втім Австрії, яка породила Гітлера, Ейхмана і багатьох інших воєнних злочинців, не вдалося примиритися зі своїм минулим; вона просто проігнорувала його. Така політика наражає країну на ризик опинитися в руках майбутнього фашистського руху.

Стосовно канцлера він додав: “Правду кажучи, поведінку пана Крайського можна критикувати не з раціональних позицій, а лише з нераціональних: вона аморальна, позбавлена гідності” (“In Wahrheit kann man das, was Kreisky tut, auf rationale Weise nicht widerlegen. Nur irrational: es ist unmoralisch. Wьrdelos”). Більше того, вона була непотрібною, оскільки австрійці можуть примиритися з минулим без допомоги колишніх нацистів, не применшуючи проблему концентраційних таборів і не обмовляючи пана Візенталя за допомогою антисемітських спекуляцій.

Дивує не те, що через тридцять років про це все “ще” говорять, а те, що так багато людей “уже” здатні заплушити очі на цю гору трупів.

Насамкінець, пан Лінгенс критикував відсутність такту в ставленні пана Крайського до жертв нацистів.

16. У другому розділі йшлося про ставлення австрійського суспільства загалом до нацистських злочинів і колишніх нацистів. На думку автора, ховаючись під філософською альтернативою між колективною виною і колективною невинуватістю, австрійці уникають зустрічі з реальною, видимою виною, яка піддається оцінці.

Після тривалого аналізу різних видів відповідальності він наголосив, що в той час фактично була можливість вибрати між добром і злом і навіть приклади людей, які відмовилися співпрацювати. Він дійшов висновку, що “якби Бруно Крайський використовував свою особисту репутацію — так, як він зробив це для захисту пана Петера, — щоб розповісти про цю іншу і кращу Австрію, то дав би цій країні — через тридцять років — те, що є найпотрібнішим для примирення з минулим, а саме: більшу впевненість у собі”.

17. У третьому й четвертому розділах, які разом становили третину статті, також йшлося про необхідність подолати усвідомлення колективної вини і передбачити встановлення реальної вини.

У розділі під заголовком “Чи необхідно було розстрілювати беззахисних людей?” пан Лінгенс проводив різницю між спеціальними загонами і регулярною армією у збройних силах Третього рейху; він підкреслював, що до перших примусово нікого не записували: туди йшли тільки добровольці.

У наступному розділі він наголошував на відмінності між особами, винними у вчиненні злочинів, та особами, які з морального погляду були співучасниками; він стверджував, що якби Австрія судила своїх нацистів раніше, швидше і прискіпливіше, то вона могла б дивитися на своє минуле спокійніше, без комплексів і з більшою впевненістю. Далі він виклав причини, через які це було неможливо, і захищав пана Візенталя від звинувачень у належності до “мафії”. І, нарешті, він розглянув можливість виявлення милосердя після стількох років і зробив такий висновок: “Кожному суспільству притаманно виявляти милосердя, а не підтримувати нездорові стосунки із законом, виправдовуючи явних злочинців і приховуючи, замовчуючи або заперечуючи явну вину”.

18. У п'ятому розділі статті пан Лінгенс порівнює справу Петера з іншою справою — більш економічного характеру, — яка стосувалася пана Гельбіха, одного з лідерів Австрійської народної партії (Österreichische Volkspartei), і порівняв різну в кожному випадку реакцію пана Крайського. Автор стверджував, що через обставини першої справи пан Петер негідний бути депутатом, політиком і членом уряду, і продовжував: “Це мінімальна вимога щодо політичної етики” (“ein mindesterfordernis des politischen Anstandes”). Уся “огидність” (“Ungeheuerlichkeit”), на його думку, полягала не в тому, що пан Візенталь порушив це питання, а в тому, що пан Крайський хотів замовчати його.

19. Статтю закінчував розділ, у якому політичні партії загалом було піддано критиці за те, що серед їх лідерів є колишні нацисти. На думку заявника, панові Петеру слід було подати у відставку — не для того, щоб визнати свою вину, а щоб довести, що у нього є якісь, невідома панові Крайському, а саме: такт.

II. ПРИВАТНІ ПОЗОВИ ПАНА КРАЙСЬКОГО

20. 29 жовтня і 12 листопада 1975 року канцлер подав два приватні позови на пана Лінгенса. Він вважав, що деякі фрагменти статей, згадані вище, є наклепом і при цьому посилався на статтю 111 Кримінального кодексу Австрії, де сказано:

“1. Будь-яка особа, що звинувачує іншу особу в ганебності її характеру, позиції або поведінки, які суперечать честі й моральності, і за які цю особу можна ганьбити або іншим чином принижувати в очах громадськості так, що це може сприйматися третьою особою, карається позбавленням волі на строк до шести місяців або штрафом.

2. Будь-яка особа, яка вчиняє такий злочин у друкованому матеріалі, за допомогою радіомовлення або телебачення чи в інший спосіб так, що наклеп став доступним для значної частини громадськості, карається позбавленням волі на строк до одного року або штрафом.

3. Особа, яка робить таку заяву, не підлягає покаранню, якщо доведено, що ця заява правдива. За злочин, визначений у пункті 1, ця особа також не несе відповідальності, якщо встановлено обставини, через які у неї були достатні підстави вважати цю заяву правдивою”.

Згідно зі статтею 112, “свідчення про правдивість і добросовісність не приймаються доти, доки особа, яка зробила заяву, не підтвердить у суді правильності заяви або своєї добросовісності...”

А. Перший етап провадження

1. Рішення Віденського регіонального суду

21. 26 березня 1979 року Віденський регіональний суд визнав пана Лінгенса винним у наклепі (ÿble Nachrede — пункт 2 статті 111) — за використання висловів “опортунізм низького ґатунку”, “аморальний” і “позбавлений гідності”. Проте він постановив, що деякі інші вислови не мали наклепницького характеру у тому контексті, в якому їх було вжито (“мінімальна вимога щодо політичної етики”, “огидність”). Суд наклав на нього штраф у розмірі 20 000 шилінгів, вважаючи пом’якшувальною обставиною те, що обвинувачуваний мав намір висловлювати політичну критику щодо політиків та з політичних питань і що останні мають ставитися до наклепу з більшою терпимістю, ніж інші люди. Враховуючи добросовісність підсудного, суд не призначив матеріальної компенсації панові Крайському, але, на його вимогу, постановив вилучити оскаржувані статті і опублікувати рішення суду.

22. У своєму рішенні, яке містило докладний виклад підстав, регіональний суд спочатку розглянув об’єктивно наклепницький характер кожного з оскаржуваних уривків. Він постановив, що вислови “опортунізм низького ґатунку”, “аморальний” і “позбавлений гідності” є наклепницькими і прямо чи непрямо скеровані на особу пана Крайського, тимчасом як слова “мінімальна вимога щодо політичної етики” і “огидність” не виходять за прийняті межі політичної критики.

За словами пана Лінгенса, перші три вислови є оціночними судженнями і як такі не суперечать статті 111 Кримінального кодексу. Проте Регіональний суд вирішив, що несприятливі висновки щодо поведінки канцлера підпадають під дію цього положення. Так само обвинувачений не міг спиратися на своє право щодо свободи вираження поглядів, оскільки відповідні положення Конституції та статті 10 Конвенції передбачають обмеження цього права: має бути встановлений баланс між цим правом і правом на повагу до приватного життя й репутації. У даному випадку заявник перевищив допустимі межі.

23. Стосовно того, що пан Крайський вдався до судового переслідування в приватному порядку, Регіональний суд зазначив, що його було піддано критиці не як Федерального канцлера, а як керівного члена його партії та політика. Тому в даному випадку п. 2 статті 117 Кримінального кодексу не застосовується; згідно з цим пунктом наклеп на посадову особу карається, але тільки в порядку державного переслідування, розпочатого за згодою заінтересованої особи, яка може розпочати переслідування в приватному порядку лише в тому разі, якщо органи прокуратури відмовляються діяти.

24. Далі Регіональний суд розглянув питання доведеності правдивості (preuve de la vйritй) (див. пункт 20 вище). Він постановив, що, оскільки заявник не навів доказів на виправдання вислову “опортунізм низького ґатунку”, цього було достатньо для винесення обвинувального вироку.

...

позиції пана Крайського, який применшував звірства нацистів, посилався на діяльність пана Візенталя як на мафіозну та проштовхував думку, що останній співпрацював з гестапо. Щодо останнього пункту Регіональний суд прийняв докази, наведені паном Лінгенсом, у формі рішення суду, визнавши журналіста винним у наклепі, тобто в тому, що він вдався до такого твердження.

Оскільки пан Крайський говорив про “мафіозні методи” і “мафію”, Регіональний суд зазначив, що ці висловлювання, як правило, стосуються організованої форми кримінальної діяльності, але інколи використовуються в іншому значенні. Навіть якщо не приймати аргументу, висунутого приватним обвинувачем, поняття “мафії” в його розумінні є можливим і заслуговує на вивчення. Обвинувач не повинен доводити правдивості своїх тверджень, але пан Лінгенс має довести правдивість своїх. Сам пан Візенталь визнав, що для досягнення різних своїх цілей він покладався на організацію з її численними розгалуженнями. Більше того, заяви канцлера (див. пункт 10 вище) слід розглядати в контексті політичної боротьби між політичними опонентами, кожен з яких використовує таку зброю, яка є в його розпорядженні. З такої точки зору вони свідчать не про відсутність моральності або гідності, а становлять можливий захист і не є такими вже незвичними у гарячих політичних баталіях.

Насправді ставлення пана Крайського до жертв нацистів і тих, хто співпрацював з нацистами, далеке від ясності та однозначності; воно було висловлене у формі, яка уможливила дійти різних висновків. Тому для підсудного було логічно неможливо встановити, що єдино вірогідним тлумаченням цього ставлення було те тлумачення, яке він дав.

2. Оскарження до Віденського апеляційного суду

25. Пан Крайський і пан Лінгенс обидва оскаржили рішення Віденського апеляційного суду. 30 листопада 1979 року апеляційний суд скасував це рішення без розгляду його по суті на тій підставі, що Регіональний суд недостатньо вивчив питання про те, чи мав тодішній канцлер право на переслідування в приватному порядку, незважаючи на положення статті 117 Кримінального кодексу (див. пункт 23 вище).

В. Другий етап провадження

1. Рішення Віденського регіонального суду

26. Віденський регіональний суд, що йому апеляційний суд повернув справу, прийняв рішення 1 квітня 1981 року.

Після розгляду обставин, пов'язаних із заявами, зробленими тодішнім канцлером, суд дійшов висновку, що канцлера було піддано критиці не як офіційну особу, а як голову партії та приватну особу, яка відчувала на собі обов'язок захистити третю особу. Звідси випливає, що він мав право розпочати переслідування в приватному порядку.

Щодо правової кваліфікації дій, у яких обвинувачено пана Лінгенса, Регіональний суд підтвердив своє рішення від 26 березня 1979 року.

Щодо захисту правдивості суд знову зазначив, що обвинувачений не навів жодних доказів її наявності щодо вислову “опортунізм низького ґатунку”. Що ж до висловів “аморальний” і “позбавлений гідності”, то наведені ним докази стосуються виключно звинувачень пана Візенталя у співпраці з нацистами. Проте, вони не стосуються справи, оскільки пан Крайський висунув їх після публікації статей, про які йдеться.

А що ці вислови спрямовані на інше поведіння і ставлення канцлера, то Регіональний суд залишив без змін свої попередні висновки. На його думку, критичні зауваження пана Лінгенса сягнули далеко за межі питання нападок пана Крайського на пана Візенталя. Те, що перший

за наклеп не міг, залежало від чинного законодавства про парламентську недоторканність. Обов'язок довести правдивість його заяв також впливав із закону, і не суди, а тільки законодавчий орган міг зробити це доведення менш складним. Так само Регіональний суд не відповідав за відсутність терпимості у деяких політиків та за схильність деякого з них до сутяжництва.

Отже, він виніс такий самий вирок, як і в початковому рішенні (див. пункт 21 вище).

2. Оскарження до Віденського апеляційного суду

27. Обидві сторони знову оскаржили це рішення до Віденського апеляційного суду, який 29 жовтня 1981 року прийняв рішення; він зменшив призначений заявникові штраф до 15000 шилінгів, але підтвердив рішення Регіонального суду стосовно всього іншого.

28. Пан Крайський заперечував твердження, що до приватного життя і до політичного життя застосовуються різні критерії. На його думку, політики і приватні особи мають користуватися однаковим захистом своєї репутації.

Проте апеляційний суд зазначив, що стаття 111 Кримінального кодексу застосовується лише тоді, коли йдеться про повагу, якою особа користується в її соціальному оточенні. Що ж до політиків, то довкола них складається громадська думка. Втім досвід показує, що нерідко використання образ у політичних дискусіях (часто під прикриттям парламентської недоторканності) складає враження, що зроблені у цій сфері заяви не підлягають оцінці за тими самими критеріями, за якими оцінюються заяви щодо приватного життя. Тому політики повинні демонструвати більшу терпимість. Загальноприйнято, що критичні зауваження, висловлені у політичних суперечках, не впливають на репутацію особи, доки не зачіпають її приватного життя. Це не стосується у даному випадку висловів “мінімальна вимога щодо політичної етики” та “огидність”. Тому апеляційну скаргу пана Крайського було відхилено.

29. Апеляційний суд звернувся до підстав подання скарги паном Лінгенсом і передовсім розглянув докази, отримані у першій інстанції, щоб з'ясувати, у якій ролі був підданий його критиці пан Крайський. Суд також встановив, що він зазнав критики і як партійний лідер, і як приватна особа.

Вислів “опортунізм низького ґатунку” означав, що особа, стосовно якої це було сказано, діяла з певною метою і повною зневагою до моральних міркувань, і саме це було ударом по репутації пана Крайського. Використання слів “якби їх зробив хто-небудь інший” (див. пункт 12 вище) не можна розуміти як відмову від критики. Оскільки підсудному не вдалося довести правдивості цієї критики, суд першої інстанції був правий у тому, що визнав його винним у вчиненні правопорушення.

За словами заявника, вислови “аморальний” і “позбавлений гідності” становили його особисте судження про поведінку, яке не заперечувалося, судження, зроблене при реалізації ним свободи вираження поглядів, що гарантується статтею 10 Конвенції. Апеляційний суд не прийняв цього аргументу; він зазначив, що австрійське право не надає окремій особі необмеженого права формулювати оціночні судження, а стаття 10 передбачає правові обмеження з метою захисту, *inter alia*, репутації інших осіб. Крім того, завдання преси — повідомляти інформацію, тлумачення якої має залишатися головним чином за читачем. Якщо журналіст висловлює свою власну думку, вона має залишатися у межах, встановлених кримінальним правом для забезпечення захисту репутації. Проте в даному випадку склалося інакше. Саме на панові Лінгенсі лежав обов'язок довести правдивість своїх заяв; він не зміг відділити зроблене ним негативне оціночне судження від фактів, на яких воно ґрунтувалося. Оскільки пан Крайський був особисто переконаний у тому, що пан Візенталь застосовував “мафіозні методи”, його не можна було звинувачувати в аморальних або позбавлених гідності вчинках.

цього вимагало додаткове покарання, призначене панові Лінгенсу та його видавцеві.

ПРОВАДЖЕННЯ У КОМІСІЇ

31. У своїй заяві від 19 квітня 1982 року до Комісії (№ 9815/82) пан Лінгенс оскаржив у пресі своє засудження за наклеп (п. 2 статті 111 Кримінального кодексу).

32. 5 жовтня 1983 року Комісія оголосила заяву прийнятною. У своїй доповіді від 11 жовтня 1984 року (стаття 31) вона зробила одностайний висновок про те, що відбулося порушення статті 10. Повний текст висновку наведено в додатку до цього рішення.

ОСТАТОЧНІ ТВЕРДЖЕННЯ, ПРЕДСТАВЛЕНІ СУДУ

33. На слуханні 25 листопада 1985 року Уряд звернувся до Суду з проханням “визнати, що в даному випадку положення статті 10 Європейської конвенції з прав людини не були порушені”, а заявник — з проханням прийняти рішення на його користь.

ЩОДО ПРАВА

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 10

34. Відповідно до статті 10 Конвенції:

“1. Кожен має право на свободу вираження своїх поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і поширювати інформацію та ідеї без втручання держави і незалежно від кордонів...

2. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може бути предметом таких формальностей, умов, обмежень або санкцій, які передбачені законом і є необхідними в демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку, для захисту правопорядку і запобігання злочинам, для охорони здоров'я чи моральності, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для забезпечення авторитету і безсторонності правосуддя.”

Пан Лінгенс заявив, що заперечувані судові рішення є посяганням на його свободу вираження поглядів такою мірою, що це є несумісним із основоположними принципами демократичного суспільства.

Такого самого висновку дійшла Комісія. З іншого боку, на думку Уряду, заперечене покарання було необхідне для захисту репутації пана Крайського.

35. Те, що відбулося “втручання держави” у здійснення свободи вираження поглядів, не заперечувалося. Це стало результатом засудження заявника за наклеп Віденським регіональним судом 1 квітня 1981 року, яке було підтримане Віденським апеляційним судом 29 жовтня 1981 року (див. пункти 26, 27 вище).

Таке втручання суперечить Конвенції якщо воно не відповідає вимогам пункту 2 статті 10. Тому необхідно визначити, чи було втручання “передбачене законом”, чи мало мету або цілі, законні з точки зору п. 2 статті 10 і було “необхідним в демократичному суспільстві” для досягнення цієї мети або цілей (див. як одне з останніх джерел рішення у справі Бартольда (Barthold) від 25 березня 1985 року, серія А, № 90, с. 21, п. 43).

36. Щодо перших двох аспектів Суд погоджується з Комісією та Урядом у тому, що

Австрії (див. пункт 21 вище); більше того, її призначення — захист “репутації або прав інших осіб”, і немає підстав припускати, що вона має ще якусь іншу мету (див. статтю 18 Конвенції). Відповідно, засудження було “передбачене законом” і мало законну мету відповідно до п. 2 статті 10 Конвенції.

37. У зауваженнях, поданих Комісією, Урядом і заявником відповідно, вони зосередилися на питанні, чи втручання було “необхідним у демократичному суспільстві” задля досягнення зазначеної вище мети.

Заявник посилався на свою роль як політичного журналіста у плюралістичному суспільстві; з цієї позиції він вважав, що його обов’язком було висловити свої погляди на осуд пана Візенталя паном Крайським (див. пункт 10 вище). Як і Комісія, він також вважав, що політик, який сам звик піддавати критиці своїх опонентів, мав очікувати гострішої критики, ніж інші люди.

Уряд стверджував, що здійснення свободи вираження поглядів не може перешкоджати національним судам здійснювати свої дискреційні повноваження і приймати рішення, необхідні, на їхню думку, для забезпечення того, щоб політичні дебати не переростали в особисті образи. Стверджувалося, що деякі висловлювання, вжиті паном Лінгенсом, перейшли такі межі. Крім того, заявник мав змогу донести свою думку до громадськості без будь-якої попередньої цензури; тому призначене йому покарання не відповідало поставленій законній меті.

Більше того, Уряд стверджував, що в даному випадку існує конфлікт між двома правами, гарантованими Конвенцією: свободою вираження поглядів (стаття 10) і правом на повагу до приватного життя (стаття 8). Було зазначено, що досить широке тлумачення першого з цих прав, прийняте Комісією, дає змогу і для необхідного забезпечення другого права.

38. Щодо останнього твердження Суд зауважив, що вислови, які ставляться за вину панові Лінгенсу, пов’язані з певним публічним осудом пана Візенталя паном Крайським (див. пункт 10 вище) і ставленням останнього як політика до націонал-соціалізму та колишніх нацистів (див. пункт 14 вище). Відповідно немає потреби у даному випадку прочитувати статтю 10 у світлі статті 8.

39. Прикметник “необхідний” у значенні п. 2 статті 10 передбачає наявність “нагальної суспільної потреби” (див. зазначене вище рішення у справі Бартольда, серія А, № 90, сс. 24, 25, п. 55). Договірні держави користуються певною свободою розсуду, коли зважують, чи існує така потреба (див. там само), але ця свобода розсуду стоїть поряд із європейським наглядом, який охоплює як законодавство, так і рішення про його застосування, навіть якщо їх приймає незалежний суд (див. рішення у справі “Санді Таймс” (Sunday Times) від 26 квітня 1979 року, серія А, № 30, с. 36, п. 59). Таким чином, Суд має повноваження ухвалити остаточне рішення про те, чи відповідає “обмеження” або “санкція” свободі вираження поглядів, яка охороняється статтею 10 (див. там само).

40. Здійснюючи свою наглядову функцію, Суд не може обмежитися окремим розглядом оскаржуваних судових рішень, він повинен підійти до них з урахуванням усієї справи, включаючи статті, публікація яких ставиться заявникові за вину, і беручи до уваги обставини, за яких їх було написано (див. *mutatis mutandis*, рішення у справі Хендсайда (Handyside) від 7 грудня 1976 року, серія А, № 24, с. 23, п. 50). Суд повинен з’ясувати, чи втручання, про яке йдеться, “відповідало поставленій законній меті” і чи аргументи, наведені австрійськими судами на його виправдання, є “доречними й достатніми” (див. зазначене вище рішення у справі Бартольда, серія А, № 90, с. 25, п. 55).

41. У зв’язку з цим Суд повинен нагадати, що свобода вираження поглядів, гарантована пунктом 1 статті 10, становить одну з основних підвалин демократичного суспільства й одну з принципових умов його розвитку та умов самореалізації кожної особи. За умови додержання

належним чином або розглядаються як необразливі чи незначні, а й тих, що викликають образу, обурення або неспокій. Такими є вимоги плюралізму, терпимості і широти поглядів, без яких “демократичне суспільство” неможливе (див. зазначене вище рішення у справі Хендісайда, серія А, № 24, с. 23, п. 49).

Ці принципи мають особливе значення, коли йдеться про пресу. Хоча преса не повинна переступати меж, встановлених, *inter alia*, для “захисту репутації інших осіб”, на ній лежить обов’язок повідомляти інформацію та ідеї на політичні теми так само, як і в інших сферах, які становлять громадський інтерес. І не лише засоби масової інформації мають завдання повідомляти таку інформацію та ідеї, а й громадськість має право отримувати їх (див. *mutatis mutandis*, рішення у зазначеній вище справі “Санді Таймс”, серія А, № 30, с. 40, п. 65). У зв’язку з цим Суд не може погодитися з думкою, викладеною у рішенні Віденського апеляційного суду, про те, що завдання преси — повідомляти інформацію, тлумачення якої має залишатися головним чином за читачем (див. пункт 29 вище).

42. Крім того, свобода преси дає громадськості одну з найкращих можливостей дізнатися про ідеї та позиції політичних лідерів і сформувані свій погляд на них. У більш загальному плані свобода політичних дискусій лежить у самій основі концепції демократичного суспільства, якою прийнята вся Конвенція.

Відповідно, межі допустимої критики є ширшими, коли вона стосується власне політика, а не приватної особи. На відміну від останньої, перший неминуче і свідомо відкривається для прискіпливого аналізу кожного свого слова і вчинку як з боку журналістів, так і громадського загалу і, як наслідок, повинен виявляти до цього більше терпимості. Безсумнівно, п. 2 статті 10 дає можливість захищати репутацію інших осіб, тобто всіх людей, і цей захист поширюється і на політиків також, навіть коли вони не виступають як приватні особи; але в цьому разі вимоги такого захисту мають розглядатися у зв’язку з інтересами відкритого обговорення політичних питань.

43. Заявника було засуджено за те, що він вжив певні висловлювання (“опортунізм низького ґатунку”, “аморальний” і “позбавлений гідності”) стосовно пана Крайського, на той час федерального канцлера, у двох статтях, опублікованих у віденському журналі “Профіль” 14 і 21 жовтня 1975 року (див. пункти 12–19 вище). Статті зачіпали політичні питання, що викликали в Австрії громадський інтерес, завдяки чому виникло багато гарячих дискусій щодо ставлення австрійців взагалі і канцлера зокрема до націонал-соціалізму й участі колишніх нацистів в управлінні країною. Зміст і тон статей загалом були досить урівноважені, проте використання зазначених вище висловлювань, очевидно, завдало шкоди репутації пана Крайського.

Та оскільки справа стосувалася пана Крайського як політичного діяча, слід врахувати ті передумови, які спричинилися до написання цих статей. Вони з’явилися незабаром після загальних виборів, що відбулися в жовтні 1975 року. До цього багато австрійців вважали, що партія пана Крайського не матиме абсолютної більшості і, щоб мати змогу правити, буде змушена сформувати коаліцію з партією пана Петера. Коли після виборів пан Візенталь зробив ряд викриттів про нацистське минуле пана Петера, канцлер вступився за пана Петера і виступив з критикою проти його наклепника, чії дії він описав як “мафіозні методи”, що й викликало гостру реакцію пана Лінгенса (див. пункти 9–10 вище).

Тому оскаржувані висловлювання слід розглядати в контексті післявиборчої політичної полеміки. Як зазначив у рішенні від 26 березня 1979 року Віденський регіональний суд, у цій боротьбі кожен використовує зброю, яка є в його розпорядженні (див. пункт 24 вище); це зовсім не було чимось незвичайним у гарячих політичних сутичках.

Оцінюючи з точки зору Конвенції покарання, призначене заявникові, і причини його призначення національними судами, ці обставини не можна ігнорувати.

також постановив конфіскувати відповідні числа “Профілю” й опублікувати судові рішення (див. пункти 21, 26, 27 і 30 вище).

Як зазначив Уряд, на той час, коли статті стали предметом спору, вони вже були широко розповсюджені, і тому, хоча покарання, призначене їх авторів, власне кажучи, не завадило йому висловити свій погляд, проте воно стало своєрідною цензурою, яка мала б утримати його від повторення подібної критики у майбутньому; це було правильно підкреслено представником Комісії. У контексті політичних дебатів такий вирок мав би відштовхнути журналістів від участі у громадських дискусіях щодо питань, які мають вплив на життя суспільства. Тією ж мірою така санкція може стати на перешкоді виконання пресою свого завдання доносити інформацію до громадськості й бути її “сторожовим псом” (див. *mutatis mutandis*, зазначене вище рішення у справі Бартольда, серія А, № 90, сс. 26, п. 58).

45. Австрійські суди спочатку вдалися до з’ясування того, чи були фрагменти статей пана Лінгенса, що ставилися йому за вину, об’єктивно наклепницькими; суди постановили, що окремі використані висловлювання справді були наклепницькими: “опортунізм низького ґатунку”, “аморальний” і “позбавлений гідності” (див. пункт 21 вище).

Підсудний стверджував, що зазначені зауваження є оціночними судженнями, зробленими при реалізації ним свободи вираження поглядів (див. пункти 22 і 29 вище). Як і Комісія, Суд поділяє цю точку зору. Критичні зауваження заявника справді були спрямовані проти позиції, зайнятої паном Крайським, на той час Федеральним канцлером. Ішлося не про його право поширювати інформацію, а про його свободу вираження поглядів та його право повідомляти ідеї; разом з тим, обмеження, передбачені пунктом 2 статті 10, залишаються в дії.

46. Далі відповідні суди з’ясували, чи підтвердив підсудний правдивість своїх заяв; це було зроблено на основі пункту 3 статті 111 Кримінального кодексу (див. пункт 20 вище). Вони постановили по суті справи, що існували різні способи оцінити поведінку пана Крайського і логічно не можна було довести, що одне тлумачення було правильним і виключало інші; відповідно вони визнали заявника винним у наклепі (див. пункти 24, 26 і 29 вище).

На думку Суду, слід уважно розрізняти факти та оціночні судження. Наявність фактів можна довести, а правдивість оціночних суджень не можна. У зв’язку з цим Суд зауважує, що факти, на яких пан Лінгенс ґрунтував свої оціночні судження, були незаперечними, як і його добросовісність.

Згідно з пунктом 3 статті 111 Кримінального кодексу, взятим разом з пунктом 2, журналіст у такій справі, як ця, не може уникнути засудження за дії, зазначені у пункті 1, якщо не доведе правдивості своїх заяв (див. пункт 20 вище).

Що ж стосується оціночних суджень, цю вимогу неможливо виконати, і вона є порушенням самої свободи поглядів, яка є основною складовою права, гарантованого статтею 10 Конвенції.

Віденський регіональний суд постановив, що тягар доведення впливає із закону, і не суди, а законодавчий орган міг зробити це доведення менш складним (рішення від 1 квітня 1981 року; див. пункт 26 вище). У цьому контексті Суд зауважує, що він не повинен уточнювати, який національний орган влади відповідає за будь-яке порушення Конвенції; єдиним питанням залишається міжнародна відповідальність держави (див., *inter alia*, рішення у справі Ціммерманна і Штайнера від 13 липня 1983 року, серія А, № 66, с. 13, п. 22).

47. Із різних викладених вище міркувань випливає, що втручання у здійснення паном Лінгенсом свободи вираження поглядів не було “необхідне у демократичному суспільстві... для захисту репутації... інших осіб”; воно не відповідало поставленій законній меті. Відповідно було порушення статті 10 Конвенції.

II. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 50

48. Відповідно до статті 50 Конвенції

“Якщо Суд встановлює, що рішення чи захід судового або будь-якого іншого органу влади Високої Договірної Сторони повністю або частково суперечать зобов'язанням, які випливають з цієї Конвенції, і якщо внутрішнє право цієї Сторони передбачає лише часткове відшкодування за наслідки такого рішення чи заходу, то рішенням Суду, в разі необхідності, надається справедливе відшкодування потерпілій стороні”.

49. У листі, отриманому канцелярією 18 листопада 1985 року, заявник поставив вимогу про справедливе відшкодування у грошовій формі. На слуханні 25 листопада Уряд, заперечуючи, що порушення відбулося, погодився з окремими пунктами вимог, але поставив вимогу про з'ясування подальших деталей за іншими пунктами. Пан Лінгенс представив їх 6 грудня 1985 року і 17 березня 1986 року, а Уряд висловив свої зауваження щодо них 22 квітня 1986 року.

Таким чином, питання було готове для прийняття щодо нього рішення (п. 1 правила 53 Регламенту Суду).

50. Передовсім заявник поставив вимогу про повернення 15000 шилінгів штрафу і 30600 шилінгів на відшкодування витрат, призначених йому Віденським апеляційним судом (див. пункт 27 вище). Він справді має право на повернення цих сум, оскільки вони пов'язані з рішенням, яке, як постановив Суд, суперечить свободі вираження поглядів (див. *mutatis mutandis*, рішення у справі Мінеллі (Minelli) від 25 березня 1983 року, серія А, № 62, с. 21, п. 47). Більше того, Уряд не заперечував цього.

51. Щодо витрат, зазначених у зв'язку з додатковим покаранням, що полягало в опублікуванні судового рішення в журналі “Профіль” (див. пункт 30 вище, взятий разом з пунктом 21), заявник поставив вимогу про виплату 40860 шилінгів за тарифами, що діяли на той час.

На думку Уряду, ця сума включає, по-перше, упущення прибутку і, по-друге, фактичні фінансові витрати; він заявив, що тільки останні слід враховувати для цілей статті 50.

Суд не може обговорювати суму прибутків, які міг отримати пан Лінгенс від будь-якої оплачуваної реклами, що гіпотетично могла бути вміщена в журналі замість судового рішення від 29 жовтня 1981 року. Але Суд не виключає можливості, що через це заявник міг зазнати певного упущення вигоди, яке слід взяти до уваги. Безперечно, були також і витрати, пов'язані з опублікуванням зазначеного судового рішення.

Зазначені пункти не можуть бути точно обчислені. Оцінюючи їх у сукупності за принципом справедливості, Суд присуджує панові Лінгенсу за цим пунктом компенсацію у розмірі 25000 шилінгів.

52. Крім того, заявник поставив вимогу про виплату 54938,60 шилінгів за витрати на здійснення його захисту в Регіональному суді та Віденському апеляційному суді. Ця вимога заслуговує уваги, оскільки зазначені провадження мали на меті запобігти порушенню, встановленому Судом (див. зазначене вище рішення у справі Мінеллі, серія А, № 62, с. 20, п. 45) або виправити його. Крім того, визначена сума видається розумною і відповідно має бути присуджена заявникові.

53. Щодо витрат, пов'язаних із провадженням в органах Конвенції, то пан Лінгенс, який не користувався правовою допомогою у зв'язку з цим, спочатку оцінив їх сумою в розмірі 197 033,20 шилінгів. Уряд заперечив як цю суму, що, на його думку, була надмірною, так і спосіб підрахунку. Згодом адвокат заявника подав повідомлення про виплату 189305,60 шилінгів.

внутрішньонаціональними розцінками і критеріями, з яких виходять Уряд і заявник на підтримку відповідних аргументів; він керується свободою розсуду відповідно до того, що він вважає за справедливе (див., *inter alia*, рішення у справі Екля (Eckle) від 21 червня 1983 року, серія А, № 65, с. 15, п. 35). У даній справі не заперечувалося, що витрати були фактичними і необхідними; єдине питання полягає в тому, чи є розумним їх розмір. Суд поділяє застереження Уряду стосовно цього і вважає цілком задовільним присудити заявникові 130 000 шилінгів за витрати, про які йдеться.

54. І, нарешті, пан Лінгенс зажадав 29000 шилінгів для відшкодування витрат на поїздки та проживання у зв'язку зі слуханнями в Комісії, а згодом у Суді.

Заявники можуть виступати в Комісії особисто (п. 3 правила 26 Регламенту), і в даній справі було саме так. Хоча вони не мають статусу сторін у Суді, проте за певних умов відповідно до правила 30 і п. 3d) правила 33 Регламенту Суду мають право брати участь у провадженні. Крім того, їхня присутність у судовому засіданні становить безперечну перевагу: вона дає змогу Суду з'ясувати на місці їхній погляд на питання, що їх стосуються (правила 39 і 44 Регламенту Суду, див. рішення у справі Кьоніга (König) від 10 березня 1980 року, серія А, № 36, с. 19, п. 26). Також сума, яку зажадав пан Лінгенсом за цим пунктом, не видається нерозумною.

55. Суми, призначені панові Лінгенсу відповідно до статті 50 Конвенції, загалом становлять 284538,60 шилінгів.

НА ЦИХ ПІДСТАВАХ СУД ОДНОСТАЙНО

1. Постановляє, що було порушення статті 10 Конвенції;

2. Постановляє, що Республіка Австрія повинна виплатити заявникові 284538,60 шилінгів (двісті вісімдесят чотири тисячі п'ятсот тридцять вісім шилінгів шістдесят грошів) як "справедливе відшкодування".

Учинено англійською та французькою мовами і виголошено на відкритому слуханні у Палаці прав людини в Страсбурзі 8 липня 1986 року.

Підпис:

Голова Суду

Рольф РЮССДАЛЬ

За секретаря Суду

Підпис:

Начальник відділення канцелярії Суду

Джонатан Л. ШАРП

Відповідно до п. 2 статті 51 Конвенції і п. 2 правила 52 Регламенту Суду, до цього рішення додається окрема думка пана Тора Вільямссона.

Парафовано: Р. Р.

Парафовано: Дж. Л. Ш.

ОКРЕМА ДУМКА СУДДІ ТОРА ВІЛЬЯМССОНА, ЯКА ЗБІГАЄТЬСЯ З ПОЗИЦІЄЮ БІЛЬШОСТІ СКЛАДУ СУДУ

У цій справі я з деяким ваганням приєднався до моїх колег, які встановили порушення статті 10 Конвенції. Мої зауваження стосуються таких підстав, викладених у рішенні.

У першій частині пункту 29 зазначено, що, як встановив Віденський апеляційний суд, пан Лінгенс критикував пана Крайського і як лідера партії, і як приватну особу (підкреслено мною). Враховуючи це, мені важко погодитися з останньою частиною пункту 38 рішення. Проте я погоджуюся з іншими суддями в тому, що в даній справі має тлумачитися і застосовуватися саме стаття 10 Конвенції. Це слід робити з урахуванням того права на повагу до приватного життя, що закріплене у статті 8 як один із чинників, пов'язаних з питанням про те, чи у цій справі свобода вираження зазнала обмежень і санкцій, необхідних у демократичному суспільстві для захисту репутації інших осіб. З тексту пунктів, що йдуть за пунктом 38, випливає, що фактично Суд бере це до уваги, коли зважає відповідні міркування. Як уже зазначалося, я погоджуюся з висновком, викладеним у пункті 47 і в резолютивній частині судового рішення.

ДОДАТОК

ВИСНОВОК ЄВРОПЕЙСЬКОЇ КОМІСІЇ З ПРАВ ЛЮДИНИ *(викладений у доповіді Комісії від 11 жовтня 1984 року)*

ВИСНОВОК КОМІСІЇ

А. Спірне питання

60. Єдиним спірним питанням у цій справі є питання про те, чи обмеження свободи вираження поглядів заявника за фактом його засудження за наклеп на Федерального канцлера Австрії може бути виправдане відповідно до статті 10 Конвенції.

В. Межі втручання у свободу вираження поглядів заявника (п. 1 статті 10 Конвенції)

61. Згідно зі статтею 10 Конвенції:

“1. Кожен має право на свободу вираження своїх поглядів. Це право включає свободу дотримуватися своїх поглядів, одержувати і передавати інформацію та ідеї без втручання з боку державних органів і незалежно від державних кордонів. Ця стаття не перешкоджає державам вимагати ліцензування радіомовних, телевізійних або кінематографічних підприємств.

2. Здійснення цих свобод, оскільки воно пов'язане з обов'язками і відповідальністю, може підлягати таким формальностям, умовам, обмеженням або санкціям, які передбачені законом і необхідні у демократичному суспільстві в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського спокою, для охорони порядку і запобігання злочинам, для охорони здоров'я чи моральності, для захисту репутації або прав інших осіб, для запобігання розголошенню конфіденційно одержаної інформації або для забезпечення авторитету і безсторонності суду”.

62. Як уже зауважила Комісія у рішенні про прийнятність, ця справа стосується здійснення свободи вираження поглядів у дуже чутливій сфері політичної дискусії. Як журналіст

Федерального канцлера. У статтях заявника було піддано критиці саме політичну поведінку, зокрема публічні політичні заяви пана Крайського, а не поведінка, що стосується сфери приватного життя пана Крайського.

63. Більше того, питання, яке обговорюється у статтях заявника, становило першочерговий інтерес у загальних політичних дебатах, що відбувалися в Австрії у відповідний час. Статті було опубліковано незабаром після загальних виборів і перед формуванням паном Крайським нового уряду. Перед виборами багато людей вважали можливим формування паном Крайським коаліційного уряду з Ліберальною партією пана Петера, у разі неспроможності його власної Соціалістичної партії забезпечити собі абсолютну більшість. Саме в цьому контексті громадську думку привернула участь пана Петера у націонал-соціалістичному русі в минулому і ставлення до цього пана Крайського. Хоча в результаті виборів стало зрозуміло, що коаліційного уряду не буде, відношення пана Крайського до пана Петера й далі захоплювало увагу громадськості, зокрема після того, як невдовзі після виборів раніше невідому участь останнього у бригаді СС було розкрито директором Єврейського центру документації паном Візенталем. Публічні нападки пана Крайського на пана Візенталя у зв'язку з цим викликали багато емоцій.
